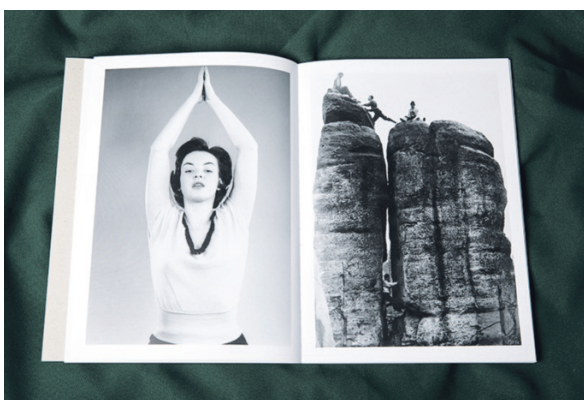

BESPREKING DE BESTE FOTOBOEKEN VAN 2017

Photographic Treatment®

Alle vijf de boeken van de reeks *Photographic Treatment*® zijn voorzien van een bijsluiters. Daarin gaat het over het hoe en waarom van dit therapeutische 'medicijn' en hoe vaak je het moet nemen. Onder het kopje 'Bijwerkingen en schadelijke effecten' staat 'Geen'. Het veroorzaakt een glimlach, maar *Photographic Treatment*® van kunstenaar Laurence Aegerter is geen grap of gimmick. Het is een serieuze en indrukwekkende poging de mentale achteruitgang die gepaard gaat met dementie te vertragen door middel van fotografie. Aegerter sprak met neurologen en gerontologen en zocht daarna uit een beeldbank foto's bij elkaar, waarvan ze er steeds twee met elkaar in zwart-wit combineert. Inhoudelijk, op vorm of naar aanleiding van een detail – dat mag de kijker heerlijk zelf uitvogelen. En het fijne is: de hersengymnastiek die voortkomt uit het kijken en associëren schijnt gezond te zijn voor iedereen. Of je nu lijdt aan dementie of niet. **MB**

Laurence Aegerter *Photographic Treatment*® (5 delen). Uitgeverij: Dewi Lewis Publishing. Vormgeving: Erik Kessels. € 15 per deel, € 60 per set.

Maar op welk papier dan?

En dan heb je foto's gemaakt en **besloten dat er een boek moet komen**. Met redacteur en vormgever zijn keuze en volgorde bepaald en dan rijst de vraag: op welk papier? Esther Krop, die alles van papier weet, wijst de weg.

Door **Karolien Knols**

De Monsterkamer.

Foto Justina Nekrašaitė

We hebben het nog niet over de emotie gehad', zegt Esther Krop, grafisch vormgever en oprichter van De Monsterkamer. Een uur lang heeft ze papiermonsters laten zien, staalboeken van drukkerijen, foto-boeken, 'hier, moet je voelen, de ene kant van de pagina is glanzend, de andere kant mat' – het enthousiasme is aanstekelijk, al duizelt het je na een tijdje van de technische specificaties. Maar: papier is vooral emotie, vindt Krop. Voelen en zien. Het boek als draager van beeld vindt ze oneindig veel spannender dan een foto aan de muur. 'Een foto met glas ervoor is veel afstandelijker, en bovendien: vaak sta je met anderen in de ruimte. Een boek doorbladeren is een privé-ervaring. Je slaat zelf de pagina om, wordt verrast omdat er ineens een velletje papier in het boek zit dat veel dunner is dan de andere. Bij mij werkt dat enorm.'

De Monsterkamer is een kenniscentrum voor papier. Voor fotografen, vormgevers, voor uitgevers, drukkers en binders. Het meest komen de vormgevers. 'Je staat er versteld van hoe weinig ze soms van papier weten. Zeker de jonge generatie is op de academies nauwelijks nog met papier opgeleid.' Een gesprek begint altijd met de vraag: heb je al iets in je hoofd? 'Zo probeer ik erachter te komen waar iemand heen wil. Als ze echt geen idee hebben, dan laat ik voorbeelden zien en ga ik uitleggen.'

Dat er gestreken en ongestreken papier is, bijvoorbeeld. Gestreken papier heeft een coating, ook wel strijklaag genoemd, waardoor de inkt minder wegzakt. Ideaal voor spatscherpe foto's waarin de details belangrijk zijn,

zoals in *Penumbrae* (2014) van Juul Kraijer. Elke schub van de slang gedrapeerd rond het hoofd van een vrouwelijk model is zichtbaar. 'Ongestreken papier heeft een natuurlijker uitstraling. Papier en inkt zijn veel meer één. De meeste vormgevers kiezen hiervoor, al heeft het één nadeel: de foto loopt bij het drukken eerder dicht. Ik raad vaak aan met een lithograaf te werken die het drukproces begeleidt.'

Tint van het papier: nog zo'n keuze. Grofweg zijn er voor fotoboeken vier hoofd tinten: hoogwit, neutraal wit, crème en ivoor. Die laatste geeft een warme sfeer en wordt vaak gekozen voor historische of nostalgische onderwerpen. 'Hoogwit, het andere uiterste, wordt het minst gekozen, behalve voor onderwerpen die zo'n koele sfeer behoeven: sneeuwlandschappen, zakelijke onderwerpen, ziekenhuizen. Maar de meeste vormgevers gaan voor de neutrale tinten.'

Glad of ruw? 'Je kunt je voorstellen dat het op ruw papier moeilijker drukken is. Als je wilt dat de details in je foto's goed te zien zijn: niet doen. Voor rauwere onderwerpen is ruw papier juist geschikt. Ik vind zelf dit boek op krantenpapier heel mooi: *Baghdad Calling* (2008) van Geert van Kesteren, dat onder meer toont hoe Iraakse vluchtelingen leven in Syrië. Het klopt helemaal bij het onderwerp, en ook bij het soort foto's: behalve die van Van Kesteren staan er ook foto's in die vluchtelingen met hun telefoon maakten.'

'Hoe zwaar denk je dat dit boek is?', vraagt Krop met *Remodeling* (2017) in de handen. Een boek van flink formaat, dik, 176 pagina's. Maar het is licht als een veertje. Voor het boek van fotograaf Anneke Hymmen en artdirector Kumi Hiroi, nieuwe por-

treten gebaseerd op advertenties in modebladen, koos Hiroi opdikkend papier. 'Papier waarin lucht wordt geblazen. Zeker voor boeken met weinig pagina's ideaal, want je boek wordt er dikker door, zeker als je het ook nog op Japanse wijze laat binden: een vel papier wordt naar binnen gevouwen en alleen de buitenkant wordt bedrukt.'

En hier letten veel vormgevers de laatste tijd ook op: het milieu. 'Al geldt dat minder voor fotoboeken, omdat daar toch de kwaliteit van het drukwerk vooropstaat.' Je zou zeggen: dan kies je dus voor gerecycled papier, maar dat is volgens Krop niet per se beter dan nieuw papier. 'Je moet het oud papier ophalen en ontinkten, dat kost allemaal energie.'

Zelf koos ze, als vormgever van *Outskirts* (2017) van de Japanse fotograaf Daisuke Yokota voor blauwgrijs, honderd procent gerecycled papier. 'De combinatie van inkt en papier levert een zilverachtige sfeer op die goed past bij de nachtfoto's van Tokio.'

Er komt nog een boek op tafel. *(Un)expected* (2016) van de Belgische fotograaf Peter Dekens, over het verwerkingsproces van nabestaanden bij zelfdoding. Eigenlijk zijn het twee boeken ineen: grote pagina's met zwart-witfoto's afgewisseld met kleinere in kleur, op een ander soort papier. Het is een van Krop's favorieten, een mooi voorbeeld van het vertellen van verhalen in meerdere lagen. 'Beginnende fotografen en ontwerpers slaan daar soms in door. Dan zie je boeken met veel soorten papier, losse inlays, pagina's die je kunt openvouwen, klepjes waarachter je kunt kijken. Als de foto's goed zijn, heb je al die gimmicks niet nodig.'